

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 19 (930)

Субота, 9 мая 1953 года

Цана 50 кап.

Першамайскі парад і дэманстрацыя прадстаўнікоў працоўных на Краснай плошчы ў Маскве

Савецкі народ з законнай гордасцю за вялікія перамогі, атрыманыя ў барацьбе за ўмацаванне магутнасці сацыялістычнай Радзімы, вышаў Першага мая на вуліцы і плошчы гарадоў і сёл краіны Советам на дэманстрацыю ў чэсьць дня міжнароднай саўдаринасці працоўных, дня братства рабочых усіх краін.

Цудоўная была ў гэтую майскую раніцу Масква. На фасадах грамадскіх будынкаў і жылых дамоў сталіцы палымнеюць алыя сцягі, усюды — партрэты вялікіх заснавальнікаў Савецкай дзяржавы В. І. Леніна і І. В. Сталіна, партрэты кіраўнікоў партыі і ўрада.

Гранітныя трыбуны ўздоўж Крамлёўскай сцяны заўважылі гасці. Тут — члены ЦК КПСС, дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР і Вярхоўнага Савета РСФСР, міністры, кіраўнікі профсаюзаў, члены ЦК ВЛКСМ, Героі Савецкага Саюза і Героі Сацыялістычнай Працы, наватары прамысловасці і сельскай гаспадаркі, віднейшыя вучоныя, пісьменнікі, дзеячы культуры і мастацтва.

Прамова Маршала Савецкага Саюза Н. А. Булганіна

Таварышы салдаты і матросы, сержанты і старшыні!

Таварышы афіцэры, генералы і адміралы!

Працоўныя Савецкага Саюза!

Нашы дарогі зарубежнымі гасці! Ад імя Савецкага Урада і Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза вітаю і віншую вас з міжнародным святам працоўных — днём Першага мая.

Гэтае традыцыйнае пролетарскае свята працоўных нашай Радзімы сустракаюць новымі вялікімі поспехамі ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве краіны. Вялікі савецкі народ, яшчэ часней згуртаваўшыся вакол роднай Комуністычнай партыі і яе Цэнтральнага Камітэта, вакол свайго Урада, упэўнена ідзе ўперад на шляху будаўніцтва камунізма. Узброеныя Сілы нашай дзяржавы прадстаўляюць сабой надзейны аплот мірнай працы савецкіх людзей, якія заняты выкананнем велічнай будаўнічай праграмы.

З года ў год мацнее брацкая дружба народаў нашай многанароднай дзяржавы, развіваецца і ўмацоўваецца ва ўсіх асноўных дружэственае супрацоўніцтва паміж Савецкім Саюзам і краінамі народнай дэмакратыі.

У нядаўніх заявах таварышаў Г. М. Маленкова, Л. П. Берыя і В. М. Молатава ясна выказана палітыка Савецкага Урада. Сутнасць гэтай палітыкі заключаецца ў забяспечанні карэнных інтарэсаў народа і бласкві нашай Радзімы, у далейшым умацаванні сацыялістычнай дзяржавы і ў захаванні ўсеагульнага міру.

Следуючы гэтай палітыцы, Урад правёў за апошні час рад важных мерапрыемстваў, якія маюць мэтай палепшанне дзяржаўнага і гаспадарчага кіраўніцтва, павышэнне добрыту народа і ахову непахіснай праўо савецкіх грамадзян.

Праведзена рэарганізацыя цэнтральнага дзяржаўнага апарата, што палепшыла кіраўніцтва народнай гаспадаркай. Прыняты Указ аб амністыі. Распрацоўваюцца меры па далейшаму ўмацаванню сацыялістычнай законнасці. Побач з вялікім зніжэннем цен на прадукты харчавання значна зніжаны цэны на прамысловыя тавары масавага ўжытку.

Што датычыць знешняй палітыкі, то наш Урад, як гэта вядома з яго афіцыйных заяў, лічыць, што пры добрай волі і разумным надыходзе ўсе міжнародныя разнагалоскі маглі-б быць вырашаны мірным шляхам. Мы стамі за захаванне і

Сабраўшыся на Краснай плошчы бурнымі апладысмантамі вітаюць падмаючыхся на трыбуну Маўзалея таварышаў Г. М. Маленкова, Л. П. Берыя, В. М. Молатава, К. Е. Варашылава, Н. С. Хрушчова, Л. М. Кагановіча, А. І. Мікайна, М. З. Сабурова, М. Г. Первухіна, сакратароў ЦК КПСС, міністраў СССР, маршалаў і адміралаў савецкіх Узброеных Сіл.

Роўна ў 10 гадзін раніцы — з першым ударам Крамлёўскіх курантаў — пачынаецца вясны парад.

З варот Спаскай вежы Кремля на адкрытай аўтамашыне выязджае міністр абароны СССР Маршал Савецкага Саюза Н. А. Булганін.

Ён прымае распарт камандуючага парадом генерал-палкоўніка П. А. Арцёмава і разам з ім аб'яджае войскі, якія выстраены для парада, вітаецца з імі і віншуе іх са святам Першага мая. Музыка сустрачнага марша завіваецца з многатысячнымі грамадзянамі «Ура!»

Міністр абароны Маршал Савецкага Саюза Н. А. Булганін падмаюцца на трыбуну Маўзалея і таворыць прамову:

Умацаванне міру, змагаемся супраць палітэхікі і развіцця новай вайны, за міжнароднае супрацоўніцтва і развіццё дзелавых сувязей з усімі краінамі. Такія палітыка нашага Урада адпавядае інтарэсам усіх міралюбівых народаў.

Савецкі Урад будзе вітаць любыя крокі ўрадаў іншых дзяржаў, якія сапраўды накіраваны да разрадкі напружанасці ў міжнароднай абстаноўцы, і хацелі-б быць падмацаваныя справамі мірных заў, што зроблены кіраўнікамі гэтых урадаў. Але крокі іншых дзяржаў, якія прызнаюць і скарачэння імі гонкі ўзброеннасці, ні агартавання шырокай сеткі вясных баз, якія раскіданы на тэрыторыях многіх дзяржаў Еўропы і Азіі, асабліва на тэрыторыях, што маюць сувязь з Савецкім Саюзам, наш Урад будзе і ў далейшым працягваць належны клопаты аб забяспечанні абароны і бласкві нашай Радзімы, ён заклікае ўмацоўваць нашы Узброеныя Сілы, каб быць гатовым у любы момант адбіць спробу якіх угодна варожых сіл пераходзіць мірнаму і сабедапоснаму руху савецкага народа да свайго вялікай мэты — камунізма. Таму абавязкам асабовата састава Савецкай Арміі і Ваенна-Марскага Флота з'яўляецца настойлівае ўдасканаленне свайго баявога майстэрства і павышэнне свайх вясных і палітычных ведаў.

Таварышы! Мы, савецкія людзі, упэўнена глядзім у будучыню. XIX з'езд Комуністычнай партыі Савецкага Саюза ўзброіў партыю і народ яснай праграмай руху наперад, да пабудовы камунізма. Мерапрыемствы, якія праводзяцца нашай партыяй і ўрадам, паказваюць неаслабныя клопаты ўрада аб добрабыце народа, сведчаць аб правільным кіраўніцтве жыццём краіны. Наша Радзіма знаходзіцца ў росквіце свайх сіл. Будзем-жа і ў далейшым з дня ў дзень непахісна развіваць і рухаць наперад нашу народную гаспадарку, культуру і навуку, умацоўваць і ўзвышаць нашу сацыялістычную дзяржаву.

Няхай жыве Першае мая — дзень міжнароднай саўдаринасці працоўных, дзень братства рабочых усіх краін!

Няхай жыве гераічны савецкі народ і яго доблесная Армія і Ваенна-Марскі Флот!

Няхай жыве Савецкі Урад!

Лад сцягам Леніна—Сталіна, пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі — наперад, да перамогі камунізма!

Ура!

Пасля прамовы тав. Булганіна пачынаецца ўрачысты марш.

Першымі міма Маўзалея праходзяць слухачы Ваеннай акадэміі імя М. В. Фрунзе. За імі следуюць слухачы іншых вышэйшых вясных навучальных устаноў.

Адначасова з пачаткам парада наземных войск у паветры над Краснай плошчай павяліліся першыя самалёты. Хваля за хваляй пралятаюць скарасныя реактыўныя бамбардыроўшчыкі. З маланкавай хуткасцю, абганяючы хуткасць гуку, праносяцца звені реактыўных знічальнікаў.

На Краснай плошчы ў шчыльным, маналітным страі праходзяць вясныя маршы і доблесныя войскі пагранічных часцей — зоркія вартавыя марскія і сухаземныя граніцы нашай Радзімы.

Першую калону першамайскага парада завяршаюць сувароўцы і нахімаўцы.

Аркестр адступае ў глыб плошчы, выслабляючы месца войскам Таманскай Чырвонасцяжнай ордена Суварова стралковай дывізіі імя М. І. Калініна. Стальнымі шэрагамі рушылі па плошчы бронетранспарцёры. Хутка праносяцца магутныя мінамётны, артылерыйскія сістэмы, знітныя ўстаноўкі. Урачысты марш завяршае зводны духавы аркестр.

А затым на Краснай плошчы пацякла шэрагам чалавечая рака. Пачынаецца першамайская дэманстрацыя прадстаўнікоў працоўных Масквы.

На плошчу ўступае працоўная Масква... Перад Маўзалеем праходзяць маскоўскія металургі і тэкстыльшчыкі, станкабудуўнікі і чыгуначнікі, вучоныя і дзеячы мастацтва.

На шчытах і транспарантах шматразова паўтараюць Заклік ЦК КПСС:

Няхай жыве мір паміж народамі!

Верныя пачуццю пролетарскага інтэрнацыяналізма, працоўныя Савецкага Саюза ў дзень Першага мая шлоць брацкае прывітання ўсім народам, якія змагаюцца за мір, за дэмакратыю, за сацыялізм.

Першамайская маніфестацыя маскоўцоў падобна да канца. Красную плошчу па ўсю не шыр зноў заўважыць стройныя шэрагі фізкультурнікаў. Яны нясуць абвітыя кветкамі літары, якія ўтвараюць словы баявога закліку:

Уперад, да перамогі камунізма!

Працоўныя Масквы, як і ўсёй вялікай сацыялістычнай дзяржавы, у дзень Першага мая яшчэ раз перад усім светам прадэманстравалі непахіснае адзінства і згуртаванасць сваёй ролі вакол Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі і Савецкага Урада, сваю рашымаць рухацца наперад і толькі наперад на шляху да поўнай перамогі вялікай справы пабудовы камунізма ў нашай краіне.

(ТАСС).

Сёння наша краіна адзначае восьмую гадавіну гістарычнай перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

Няхай жыве гераічны савецкі народ і яго слаўная Армія і Ваенна-Марскі Флот!

ЗАГАД Міністра Абароны Саюза ССР

9 мая 1953 г.

№ 53

г. Масква

Таварышы салдаты і матросы, сержанты і старшыні!

Таварышы афіцэры, генералы і адміралы!

Восем год назад завяршылася нашай поўнай перамогай Вялікай Айчыннай вайна Савецкага Саюза супраць германскага імперыялізма. Атрымаўшы пад кіраўніцтвам нашай слаўнай Комуністычнай партыі гэту сусветна-гістарычную перамогу, савецкі народ і яго Узброеныя Сілы адстаялі чэсьць і незалежнасць свайой сацыялістычнай Радзімы і пазбавілі народы Еўропы ад пагрозы фашысцкага рабства.

Віншую асабовы састаў Арміі і Флота з Днём Перамогі.

У азнаменаванне Дня Перамогі загадваю:

Сёння, 9 мая, зрабіць салют у сталіцы нашай Радзімы—Маскве, у сталіцах саюзных рэспублік, а таксама ў гарадах-героях: Ленінградзе, Сталінградзе, Севастопалі і Одэсе—трыццацю артылерыйскімі залпамі.

Няхай жыве наша сацыялістычная Радзіма!

Няхай жыве гераічны савецкі народ і яго слаўная Армія і Ваенна-Марскі Флот!

Няхай жыве Савецкі Урад!

Няхай жыве вялікая Комуністычная партыя Савецкага Саюза!

Вечная слава героям, якія палі ў баях за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы!

Міністр Абароны Саюза ССР
Маршал Савецкага Саюза Н. А. БУЛГАНІН.

Дэманстрацыя дружбы, міру і шчасця народаў

Сонца ярка асвятляе прыгожа прыбраныя вуліцы і плошчы сталіцы Савецкай Беларусі. Усюды партрэты арганізатараў Комуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы В. І. Леніна і Іосіфа Вісар'янавіча Сталіна, кіраўнікоў партыі і ўрада — Г. М. Маленкова, Л. П. Берыя, В. М. Молатава, К. Е. Варашылава, Н. А. Булганіна, Н. С. Хрушчова, Л. М. Кагановіча, А. І. Мікайна, М. З. Сабурова, М. Г. Первухіна. На фасадах дамоў — фалі, малюўчыя транспаранты, на якіх нечартанымі словамі першамайскія Заклік Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Льюцца звонкія песні, мелодыі святотных музыкі. Ва ўсёй прыгажосці новымі шырокімі вуліцамі і добраўпарадкаванымі плошчамі, першамайскія фабрыкамі і заводамі сустракае свята горад Мінск.

Пад мудрым кіраўніцтвам Комуністычнай партыі і Савецкага Урада Мінск стаў буйнейшым прамысловым і культурным цэнтрам краіны.

Да Цэнтральнай плошчы, дзе на гранітным пастамеце ўзвышаецца велічны манумент Іосіфа Вісар'янавіча Сталіна, напроўваецца бясконцы людскі паток.

На ўрадавую трыбуну падмаюцца таварышы Н. С. Патоліч, А. Я. Кляшч, В. І. Казлоў, Ц. С. Гарбуноў, П. А. Абрацімаў, М. І. Баскакаў, К. Т. Мазураў, І. Н. Макараў, П. М. Машараў.

11 гадзін. Маршал Савецкага Саюза С. К. Цімашэнка прымае парад войск Мінскага гарнізона.

Пачынаецца дэманстрацыя працоўных.

Пад гукі аркестра двума калонамі на плошчы ўступаюць працоўныя Ленінскага і Сталінскага раёнаў сталіцы Беларусі. Пашча расквітнела сотнямі алых флагаў. Ідуць калектывы гігантаў беларускага машынабудавання — трактарнага завода і ініцыятара перамайскага сацыялістычнага сабратства прамысловых прадпрыемстваў і будоўляў Мінска — станкабудуўнічага завода імя Кірава.

Аб сваёй працоўных поспехах распартуе сёння многатысячны атрад будаўнікоў Мінска. Вынікі іх самааддай працы — у цудоўных жылых добраўпарадкаваных кварталах, у шматлікіх будынках школ і інстытутаў, бытавых устаноў і вытворчых карпусоў. Гэта іх рукамі за нябачана кароткі тэрмін Мінск узнят з руін і пошлеу і стаў квітнеючым сацыялістычным горадам.

Над калонамі транспаранты, на якіх начартаны лічымы велічыня панаітыя п'яцігодкі, што запісаны ў дырэктывах гістарычнага XIX з'езда партыі. Міма трыбуны прайшлі энергетыкі і швейнікі, рабочыя і інжынерна-тэхнічныя работнікі прадпрыемстваў будаўнічых матэрыялаў, аэбуктовай, харчовай і лёгкай прамысловасці.

Пашча становіцца падобнай на квітнеючы сад. Яе заўважылі школьнікі. У іх руках букеты кветак. Шчасцем савецкага дзіцяці твары, радасныя іх усмешкі. Беражліва нясуць юныя леныцы ўпрыгожаныя гірляндамі кветак партрэты вялікіх настаўнікаў працоўных, тварцоў пшчасця дзяцей—Владзіміра Ільіча Леніна і Іосіфа Вісар'янавіча Сталіна. Над стройнымі радамі кумачовыя палатнішчы з надпісамі: «Мір — свету», «Дзякуй Комуністычнай партыі і Савецкаму Ураду за шчаслівае дзяцінства».

Ідзе калектыв Акадэміі навук Беларускай ССР. Як і ўсе вучоныя нашай краіны, беларускія вучоныя распрацоўваюць розныя праблемы, якія звязаны з далейшым развіццём прамысловасці і сельскай гаспадаркі.

У святочным шэсі прыняло ўдзел звыш 200 тысяч працоўных беларускай сталіцы, якія прадэманстравалі згуртаванасць беларускага народа вакол вялікай партыі Леніна—Сталіна, сваю адданасць вялікай справе будаўніцтва камунізма ў нашай краіне.

(БЕЛТА).

Дакументы баявой славы

(У музеі Айчыннай вайны)

Сёння спадняецца восьмая гадавіна з дня гістарычнай перамогі савецкага народа над нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Шматлюдна ў гэтыя дні ў залах Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Тут праходзяць масавыя экскурсіі.

Музей пашыраў эксапазіцыю аддзела «Контрастнае супрацьстаянне Савецкай Арміі і разгром гітлераўскай Германіі».

Ець новыя экспанаты на тэму аб сталінградскай бітве. Сярод іх асабліва вызначоўца: карта «Правал гітлераўскага плана абыходу Масквы з усходу і захопу Каўказа», фотакопія «Прыезд у Сталінград 12-га жніўня 1942 года Г. М. Маленкова і А. М. Васілеўскага для непасрэднага кіраўніцтва горадам».

Сярод матэрыялаў, якія ў апошні час размешчаны ў музеі, ёць таксама партрэты Героя Савецкага Саюза Л. Буткевіча і яго снайперскага вінтоўка, лётчыка, гвардыі старшага лейтэнанта Ш. І. Гучок, які збіў 20 фашысцкіх самалётаў, воіна В. Акрэціна, загінуўшага пры ліквідацыі мінскага катла, і другія.

Сход, прысвечаны Дню Друку

5 мая ў памяшканні Беларускага дзяржаўнага ордена Леніна Вялікага тэатра оперы і балета адбыўся агульнагародскі сход, прысвечаны Дню Друку. Зал тэатра запоўнілі работнікі газет, часопісаў, выдавецтваў, паліграфічных прадпрыемстваў, карэспандэнцкі актыў, прадстаўнікі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый.

У прэзідыуме сходу—таварышы А. Е. Няшчой, В. І. Казлоў, Ц. С. Гарбуноў, Е. І. Уралава, Н. А. Халіпаў, В. Ф. Шаўра, І. Д. Варвашэня, С. Л. Саламаха, рэдактары рэспубліканскіх газет і часопісаў, партыйныя, савецкія і профсаюзныя работнікі.

З дакладам «Задачы друку ў барацьбе за паспяховае выкананне рашэнняў XIX з'езда Комуністычнай партыі Савецкага Саюза» выступіў рэдактар газеты «Савецкая Беларусія» тав. У. А. здаравенкі.

Для ўдзельнікаў сходу была пастаўлена опера С. Манюшкі «Страшны двор».

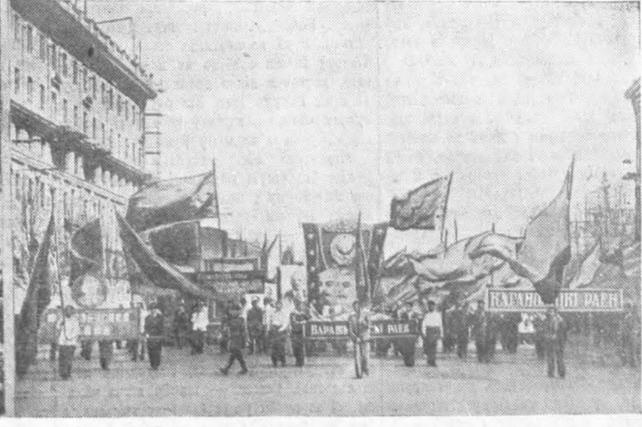
Прывітанне Янку Маўру

Дарагі Іван Міхайлавіч!

Праўленне ССР БССР гораца вітае Вас з сямідзесяцігоддзем з дня Вашага нараджэння і 30-годдзем літаратурнай дзейнасці. Вашы творы, як творы савецкага пісьменніка-камуніста і чулага педагога-выхавальніка, маюць вялікае значэнне ў справе камуністычнага выхавання маладога пакалення. Яны карыстаюцца заслужанай любоўю і дзяцей і дарослых.

Жадаем Вам, дарагі наш Янка Маўр, яшчэ многа год здароўя і творчых поспехаў на карысць нашай Вялікай сацыялістычнай Радзімы.

Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР.

На адмыку: дэманстрацыя працоўных у дзень Першага мая. У цэнтры — на Краснай плошчы ў Маскве (фотарэпартаж ТАСС), па баках — калоны дэманстрантаў у Мінску (фота І. Салавейчыка).

Незгасальны светач

На тэмы дня

Пасля рэспубліканскага агляду

Да 135-й гадавіны з дня нараджэння К. Маркса

Гісторыя не ведала да Маркса чалавека, вучэнне і дзейнасць якога аказалі-б такі глыбокі ўплыў на лёс усяго чалавецтва. Да Маркса не было другога імені, якое-б было акружана такой гарачай любоўю мільянаў працоўных усіх краін свету і такой шалёнай нянавісцю эксплуатацыйнага Марксізма да яго адказ на пытанні, якія на працягу стагоддзяў спрабавалі вырашыць лепшыя розумы, ператварыў сацыялізм з утопіі ў навуку. Вучэнне Маркса ўказава прынцыпальны выхад з няволі і духоўнага рабства, навучыла пралетарыят разумеючы сваёй гістарычнай ролі магільніцы буржуазнага грабніцтвага ладу і стваральніцы новага ладу — сацыялістычнага.

У прамове на III з'ездзе Комсамола Владимир Ильич Ленин гаварыў аб Марксе: «Усе тое, што было створана чалавечым грамадствам, ён перапрацаваў у крытычна, ні аднаго пункта не пакінуўшы без увагі. Усе тое, што чалавечай выдумка было створана, ён перапрацаваў, падвергнуў крытыцы, правярнуўшы на рабочым руху, і зрабіў тыя вывады, якіх абмежаваны буржуазныя рамкі аб звышзвыш буржуазнымі прадрасудкамі людзі зрабіць не маглі».

«Філасофы толькі розным чынам тлумачылі свет, а справа заключаецца ў тым, каб змяніць яго». Гэтымі словамі Маркс акрэслена вызначыць каронае адноўленне створанай ім сумесна з Энгельсам філасофскай сістэмы, дыялектычнага і гістарычнага матэрыялізма, ад усіх ранейшых філасофскіх сістэм. Марксізм з'явіўся рэвалюцыйным пераваротам у філасофіі і стаў незгасальным светачам і базой зброй пралетарыята ў яго барацьбе за пераўтварэнне свету на аснове сацыялізма.

Самае важнае, самае галоўнае месца ў аснове марксізма належыць вучэнню аб дыктатуры пралетарыята, аб тым, што рабочы клас у ходзе рэвалюцый павінен разбіць, зламаць буржуазную дзяржаўную машыну і ўстанавіць сваю ўладу. Маркс укаваў пралетарыята, што для поспеху барацьбы ён павінен мець свой базіс — Комуністычную партыю. Самым рабочага класа ў яго барацьбе павінен быць працоўнае сялянства. Іранічна заглядаючы на стагоддзі ўперад, Маркс распрацаваў пытанне аб двух фазах камунізма.

Абгрунтаванню гістарычнай місі рабочага класа прысвечана эканамічная тэорыя Маркса. Краевугольным каменем гэтай тэорыі, укавае Ленін, з'яўляецца вучэнне аб дадатковай вартасці. Тэорыя дадатковай вартасці Маркса базісна выкрывае капіталістычны спосаб вытворчасці і паказала, што крыніцай буржуазнага багацця з'яўляецца непрацаўдольная праца рабочага, г. зн. аграбленне капіталістамі рабочых.

Геніяльныя працы Маркса і Энгельса з'яўляюцца неўміручымі прыкладам глыбока навуковага аналізу капіталістычнага грамадства, праігнавання ў яго анатоміі і абгрунтавання з жалезнай логікай яго пагібелі і замены сацыялістычным грамадствам. «Нямецкая ідэалогія», «Маніфест Комуністычнай партыі», «Да крытыкі палітычнай эканоміі», «Капітал», «Крытыка Годкай праграмы» — гэтыя і многія другія працы даюць найглыбейшую марксісцкую распрацоўку пытанняў філасофіі, палітэканоміі, навуковага сацыялізма.

Маркс быў душой рэвалюцыйнага руху, цэнтрам прыцягнення ўсяго перадавага, сумаепага. Ён з'явіўся арганізатарам і натхніцелем створанага ў 1864 годзе Інтэрнацыянала, які заложыў фундамент

міжнароднай пралетарскай барацьбы за сацыялізм.

Маркс пільна сачыў за падзеямі ва ўсім свеце, хутка і чула адчуваў на кожнае рэвалюцыйнае выступленне працоўных мас. Ён узнімае голас у абарону барацьбы амерыканскіх рабоў і іранічнага народа, гарача вітае парызскіх камунараў.

Прыкладам таго, як чупіць геніяльнага стратэга даламаго Марксу прадказваць нарастаючую рэвалюцыйную сітуацыю, з'яўляюцца яго думкі аб нашай краіне, аб вялікім рускім народе. На працягу многіх год Маркс уважліва сачыў за падзеямі ў Расіі, вывучаў яе гісторыю, эканоміку, культуру. «І не ведаю нікога, — пісаў Энгельс аб Марксе, — хто-б так добра, як ён, ведаў Расію, яе ўнутраныя і знешнія адносіны». «Маркс і Энгельс, — гаварыў Ленін, — абодва ведалі рускую мову і чыталі рускія кнігі, жылі цікава ў Расіі, са спачуваннем сачылі за рускімі рэвалюцыйным рухам і падтрымлівалі зносіны з рускімі рэвалюцыянерамі». Рускую мову Маркс ведаў дасканала, чытаў у арыгіналах шматлікіх аўтараў у Расіі літаратуру. У 1887 годзе ў рэдакцыю «Отчественных записок» Маркс пісаў: «Каб мець магчымасць з веданнем справы меркаваць аб эканамічным развіцці Расіі, я вывучыў рускую мову і потым на працягу доўгіх год вывучаў афіцыйныя і іншыя выданні».

Ні адна значная падзея ў гісторыі Расіі не асталася па-за ўвагай Маркса. Барацьба рускага народа супраць атрасі і немцкіх поў-рыцараў, крывавага мангольскага іта, польскіх і шведскіх інтэрвентаў у 1612 годзе, разгром рускімі войскамі арміі Напалеона — усе гэта знайшло асвятленне і ацэнку Маркса і Энгельса. Маркс высока ацаніў прагрэсіўны характар дзейнасці Аляксандра Неўскага, Івана III, Івана IV, Пятра I і другіх дзеячоў Расіі.

Падкрэслваючы эксплуатацыйскі характар рускай дзяржавы, Маркс у той-жа час укаваў, што ўнутры самой краіны нарастаюць сілы, здольныя разбурыць царызм. Таму Маркс быў поўны светлай веры ў рускую рэвалюцыю і яе сувеснае значэнне. У 1863 годзе ён пісаў Энгельсу: «Будзем спадзявацца, што лавя паліца на гэты раз з усходу на захад, а не наадварот». Праз 14 год Маркс гаварыў аб рэвалюцыі ў Расіі яшчэ больш ясна і акрэслена: «Расія, становіцца якой я вывучыў па рускіх арыгінальных крыніцах, неафіцыйных і афіцыйных... даўно ўжо стаіць на парозе вялікіх пераваротаў, і ўсе неабходныя для гэтага элементы паспелі... Рэвалюцыя пачнецца на гэты раз на ўсходзе, — які быў да гэтага часу неперанайчана цытатам і рэзервай арміяй контррэвалюцыі».

Маркс і Энгельс бачылі, што рэформа 1861 года была адкрытым грабніцтвам памешчыцкага сялянства, што яна яшчэ больш абстрактна класавая супрацьстаяць ўнутры краіны і актывізавала рэвалюцыйныя сілы рускага сялянства. Таму вялікія правядзеныя правалі выключную ўвагу да ідэалагічна прынцыпальнага сялянства Чарнышэўскага і Дабралюбова, высока ацанілі іх творы. Аб Чарнышэўскім Маркс збраўся напісаць даследаванне. У пісьме Даніельсону ад 12 снежня 1872 года Маркс гаварыў: «Мне хацелася-б надрукаваць што-небудзь аб жыцці, асобе

і г. д. Чарнышэўскага, каб выклікаць да яго сімпатыі на Захадзе».

Маркс чытаў у рускіх арыгіналах творы Пушкіна, Гогаля, Шчодрына, Чарнышэўскага, Дабралюбова. Ён выдатна ведаў многія помнікі рускай літаратуры. Цікава ацэнку даў Маркс «Слово аб паку Ігаравым»: «Сябе паэмы — заклік рускіх князёў да аднаўлення якраз перад нашэццем манголаў». Як высока цанілі зааснавальнікі навуковага камунізма рускую літаратуру, можна бачыць з пісьма Энгельса ад 26 чэрвеня 1884 года рускай музычнай дзеячцы Югеніі Папрыц, якая ў сваім пісьме Энгельсу выказала думку, быццам рускія сацыялісты неапазнавалі ў грамадскіх справах, што ў іх няма ідэй і навуковых ведаў. У адказ на гэта Энгельс пісаў, што ён і Маркс не могуць паскардзіцца на рускіх рэвалюцыянераў і высока цаніць крытычную думку і самаадданыя тэарэтычныя шуканні. «І гавару, — прадаўжае Энгельс сваю думку, — не толькі аб актыўных рэвалюцыйных сацыялістах, але і аб гістарычнай і крытычнай школе ў рускай літаратуры, якая стаіць бясконца вышэй усяго таго, што створана ў Германіі і Францыі афіцыйнай гістарычнай навукай».

Маркс цікавіўся рускай музыкай. Ад сваіх знамых з Расіі ён разам з кнігамі атрымліваў і музычныя тэксты рускіх опер.

Маркс і Энгельс укавалі на глыбокую сувязь ідэйнага руху ў Расіі з перадавымі сіламі краіны. Яны прадачылі, што Расія з'яўляецца цэнтрам сувеснага ідэйнага руху. У пісьме да В. Засуліцкага ў 1884 годзе Энгельс пісаў: «Тэарэтычная і крытычная думка, якая амаць зусім знікла з нашых нямецкіх школ, напэўна знайшла сабе прытулак у Расіі».

Жыццё паказала, што праабачнікі Маркса і Энгельса, іх светлая вера ў рэвалюцыйнае вялікага рускага народа поўнацэнна апраўдаліся. Наша краіна стала радзімай вучэння Маркса—Энгельса. Ленін і Сталін творча распрацавалі марксізм, развілі яго ў новых гістарычных умовах, прымянілі на практыцы ў барацьбе за стварэнне Комуністычнай партыі і ў яе практычнай дзейнасці па пераўтварэнні Расіі на новых, сацыялістычных асновах. Працы Леніна і Сталіна з'яўляюцца невычарпальнай энцыклапедыяй творчага, рэвалюцыйнага марксізма, дзейнай распрацоўкай вучэння Маркса і Энгельса.

Карл Маркс з'яўляецца заснавальнікам сацыялістычнай эстэтыкі. Адкрытыя законы развіцця чалавечага грамадства як гісторыі спосабаў вытворчасці, марксізм у той-жа час адкрыў крыніцу да разумення ўзнікнення і развіцця форм ідэалогіі. Рэвалюцыйным пераваротам у разуменні ўзнікнення і развіцця мастацтва з'явіўся сфармуляваны Марксам тэзіс аб базісе і надбудове. Чоткую фармулёўку гэтага закона Маркс даў у прамове ка працы «Да крытыкі палітычнай эканоміі», дзе паказваецца, што сукуннасць вытворчых адносін людзей складае эканамічную структуру грамадства, рэальны базіс, на якім узвешанаюць юрыдычныя і палітычныя надбудовы і якому адпавядаюць пэўныя формы грамадскай свядомасці.

Марксісцкае вучэнне аб базісе і надбудове ўпершыню раскрыла правільнае разуменне спецыфікі мастацкай творчасці як пазнання і адлюстравання рэальнага жыцця.

Указваючы, што са зменай асноў, будова, мяняецца і надбудова, Маркс вучыць, што гэта нельга механічна пераносяць на мастацкую творчасць. Ён прама ўказвае прыклады развіцця антычнага мастацтва, высокі ўзровень развіцця якога не адпавядае нізкаму ўзроўню прадукцыйных сіл тагачаснага грамадства. І наадварот, капіталістычная фармацыя, дзе так высока развіты прадукцыйныя сілы, прыводзіць да заняпаду мастацтва, яна варожыць, што пры разглядзе пераваротаў у базісе і надбудове неабходна заўсёды ўмоўна вытворчасці ад пераваротаў ідэалагічных форм, што мастацтва мае свае спецыфічныя асаблівасці, дзякуючы чаму творчыя геніяльныя мастакоў мінулага становяцца здабыткам наступных пакаленняў.

Маркс гарача любіў мастацкую літаратуру, выдатна ведаў творчасць пісьменнікаў мінулага і свайго часу. Асабліва любіў Маркс творчасць Шэкспіра, Гейне, Гётэ, Пушкіна, Бальзака.

Ацэнка і выкарыстанне Марксам воўразаў вялікіх пісьменнікаў з'яўляюцца ўзорам ацэнкі класічнай спадчыны, прыкладам глыбока партыйнага падыходу да літаратуры. Маркс быў у асабістай дружбе з Гейне. Гэтая дружба аказала на творчасць нямецкага паэта пільны ўплыў. Глыбока ідэйнае ўздзеянне Маркса на паэта асабліва праявілася ў такіх лепшых творах паэта, як «Сілезскія ткачы», «Германія. Зімовае казка».

Маркс дае дзеячам літаратуры найвыдатнейшы ўзор строгай патрабавальнасці да літаратурнай працы, яснасці і прыгажосці стылю, прынцыповасці і непрымірнасці да ўсялякай бездзейнасці, аналізу мастацкіх твораў. Інчы пры жыцці Маркса ў рускім друку была надзена высокая ацэнка стылю «Капітала», пераклад якога ўпершыню вышаў на рускай мове. Вытрымка з гэтай ацэнкі прыведзена ў пасляслоўі да рускага выдання «Капітала», дзе гаворыцца, што аўтар гэтага вялікага твора «зусім не падобны да большасці немцкіх вучоных, якія пішуць свае кнігі такой цёмнай і сухой мовай, што ў простага смертнага галава трашчыць».

Вучэнне Маркса, стаўшы здабыткам мільянных мас, ператварылася ў наймагутнейшую зброю, матэрыяльную сілу ў барацьбе за перабудову свету. Гэтае вучэнне зра асвятленне народам шлях да яснай будучыні. На гэтым шляху народы Савецкага Саюза ідуць да камунізма, працоўныя краін народнай дэмакратыі будуюць сацыялізм. Свята марксізма кліча наперад і ўнімае на мужную барацьбу за свабоду ўсіх, хто яшчэ сёння пакутуе ў лапках капіталістычнага рабства. Праца таварыша Сталіна «Эканамічныя праблемы сацыялізма ў СССР» і яго прамова на XIX з'ездзе КПСС, якія з'яўляюцца дзейнай выдатнай распрацоўкай вучэння Маркса, які сонца асвятляюць шлях народам Савецкага Саюза, краін народнай дэмакратыі і ўсім працоўным капіталістычнага свету.

В. БУРНОСАУ.

Восенню мінулага года закончыўся рэспубліканскі агляд творчасці тэатральнай моладзі, які выявіў німала здольных маладых актараў. Многія з іх пасля прагляду выступілі ў адказных ролях і стварылі цікавыя, змястоўныя воўразы.

Так, артыстка І. Лямітанова з поспехам выканала ролі Караліі ў «Каралі Лір» і Джон у «Шалалах», Н. Яромэнка — рабоча-рэвалюцыянера Грозва ў «Ворагах», І. Ражанова і В. Міронаў — ролі Марыні і Міхаіла ў балете «Аповесць аб баханні»; Р. Асіпенка і К. Кудрашова — партыю Алесі ў оперы «Дзючына з Палесся»; Т. Аляксеева ўдала выступіла ў ролі Аленушкі ў спектаклі «Аленушка і вясельныя вясельнікі»; рэжысёр Г. Волкаў паставіў спектакль «Іначай жыць нельга», А. Нікіцін — камедыю «Што пасеем, тое і нажнем».

Аднак выхаванне і вылучэнне актёрскай моладзі ў тэатрах усё яшчэ не пастаўлена як належыць. Г. Ражанова стварыла надзвычай цікавы воўразаў Юсі Шаравой у спектаклі «Яе сябры», але пасля гэтай паставы актэрыка не атрымала значнай самастойнай ролі.

Даволі рэдка выступаюць у апошні час у цэнтральных ролях таленавітае артыстка Т. Канавалава (тэатр імя ЛКСМБ), артыст Г. Галкін (тэатр імя Янкі Купалы).

Не лепш быў і калі перагружаюць маладога актэра. У Гродзенскім тэатры актэра Ю. Сідараў амаль заўсёды выконвае асноўныя ролі рэпертуара. Але рэжысура мала даламагае яму знаходзіць новыя думкі, адменныя мастацкія асаблівасці ў кожным воўразе, і Ю. Сідараў пачынае паўтараць аднойчы знойдзеныя рысы.

Без належнай творчай дапамогі праца-

ваў малады рэжысёр О. Маралёў над оперным спектаклем «Лявон».

Кіраўнікі тэатраў зусім слупна прад'яўляюць да моладзі высокія патрабаванні. Але нельга пры гэтым забываць, што не ў меншай меры неабходна і дашмацца ёй. Кожную новую ролю, паставоўку трэба ставіць на абмеркаванне ў калектыве. А гэтага пакуль няма ў тэатрах. Вельмі часта, асабліва ў тэатры оперы і балета, моладзь не атрымлівае сапраўднай крытычнай ацэнкі свай работы.

У мэтах сістэматычнага павышэння кваліфікацыі моладзі неабходна ў тэатральных калектывах арганізаваць семінары па сістэме К. С. Станіслаўскага, пакава, хараграфіі і марксісцка-ленінскай эстэтыцы пад кіраўніцтвам тэарэтычна падрыхтаваных майстроў сцэны.

Трэба прадоўжыць станоўчую практыку дапамогі старэйшым майстроў пачынаючым, што мела месца ў прыватнасці ў тэатры імя Янкі Купалы і дала добрыя вынікі.

Разам са смелым вылучэннем моладзі на ролі асноўнага рэпертуара варта практыкаваць і паставоўку спектакляў сіламі маладых рэжысёраў і актэраў. Станоўчы вопыт рэспубліканскага рускага тэатра ў паставоўцы п'ес «Яе сябры» і «Два капаніны», а тэатра імя Якуба Коласа спектакля «Неспакойныя сэрцы» ў гэтых адносінах вельмі паказальны.

Настоянна, кляпаталіва ўвага да моладзі, да ўзніцця яе культуры і майстэрства — важнейшы абавязак усіх тэатральных калектываў і іх кіраўнікоў.

Больш увагі класічнай спадчыне

Няма ў рэспубліцы тэатра, які не стаў быў творы рускай класікі. Аднак класічны рэпертуар яшчэ не заняў належнага месца на нашай сцэне. У скарыстанні мастацкай спадчыны ўсё яшчэ пануе стыхійнасць, няма дакладнага, добра прадуманага плана.

Так, у тэатры імя Янкі Купалы апрача давадзенай паставы п'есы «Апошнія» няма новых горкаўскіх спектакляў. А між тым, калектыву купалаўцаў мае асабліва багатыя магчымасці для поўнароўнага ўвасаблення горкаўскай драматургіі. Гэта пацвярджаецца высокай ацэнкай «Апошніх» маскоўскай крытыкай у 1940 г.

У цяперашнім рэпертуары стацічных тэатраў адсутнічаюць спектаклі па творах Гогаля, Чэхава, Грыбаедава, Пушкіна, Тургенева, Салтыкова-Шчодрына, Сухава-Каблына, Л. Талстога. Нават толькі пералік прывідуе вялікіх драматургаў, чые творы яшчэ не «заўважаны» нашай рэжысурай, — свецчэнне даўняй аблыкавасці да спадчыны.

Больш часты гоць па сцэнах стацічных калектываў — драматургія Астроўскага. Аднак такія шэдэўры, як «Навалініца», «Беспасажніца», чамусці не зацікавілі мастацка кіраўніцтва тэатра імя Янкі Купалы і Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР, хадзіў ты ёсць таленавітае выканаўцы для цэнтральных ролей.

Бяспланаваецца ў паставоўцы рускай класікі прывяла да таго, што з усяго багацця горкаўскай драматургіі на сцэне

можна ўбачыць толькі некалькі яго п'ес («Апошнія») — тэатры імя Янкі Купалы, Пінска і Гродзенскіх, «Варавы» — у тэатры імя Якуба Коласа.

Асабіна класічныя спектаклі пастаўлены на недастаткова высокім узроўні, і таму сцэнічнае жыццё іх было вельмі варожым. Так здарылася з «Жаніцбай Балзымінава» і «Вішнёвым садом» — у тэатры імя Янкі Купалы, спектаклямі «На дне» і «Тры сястры» — у тэатры імя Якуба Коласа, «Жаніцбай» — у Гродзенскім абласным тэатры.

У большасці гэтых спектакляў няма яркай рэжысёрскай думкі, глыбокага раскрыцця ідэй драматурга.

Класіка — вялікая школа жыцця. Яе значэнне ў выхаванні нашай моладзі выключнае. Таму неабходна, каб тэатральныя кіраўнікі правалі больш ініцыятывы ў планаванні класічнага рэпертуара і смеласці ў скарыстанні невычарпальных багаццяў рускай драматургіі.

Павінен быць, у прыватнасці, скарыстанне вопыт маскоўскіх і ленінградскіх калектываў у галіне планавання класікі на некалькі год наперад.

Беларуская літаратура ў маскоўскім кніжным магазіне

Масквічам і прыезджым добра вядомы магазін па продажы кніг на нацыянальных і замежных мовах, што на Кузнечным мосце.

Гэтымі днямі магазін атрымаў з Мінска вялікую партыю палітычнай і мастацкай літаратуры, якая выпушчана Дзяржаўным выдавецтвам БССР на беларускай мове.

Атрыманы камплекты чашвэртага выдання поўнага збору Твораў В. І. Леніна, 13 тамоў збору Твораў І. В. Сталіна і біяграфія І. В. Сталіна.

Паступіла кніга Ц. Гарбунова «Уз'яднаванне беларускага народа ў адзінай савецкай сацыялістычнай дзяржаве».

З мастацкай літаратуры прыбылі: збор твораў Якуба Коласа ў 7 тамах, двухтомны збор твораў Эдуарда Самуіленка, кнігі выбраных твораў Янкі Купалы, Цёткі, Максіма Багдановіча, Пётруся Броўкі, Аркадыя Кулішова, Пятра Глебкі, Янкі Маўра, Валіяціна Таўлая, драматычныя творы Кандрата Крапівы, роман «Векаломныя дні» Міхасы Лынькова, кніга Кузьмы Чорнега (Раман і аповесці), роман «Глыбокая пльня» Івана Шамякіна, «У Забалоці днее» і «Дзеля сапраўднай радасці» Янкі Брыля, «На камні, жалезе і золасе» Максіма Танка, «Людзі асабога складу» В. І. Казлова, «Мінскі напрамак» Івана Мележы, зборнік вершаў і паэм Пімепа Панчанкі і інш.

Акрамя таго, атрыманы рад кніг у перакладзе на беларускую мову: «Слова аб паку Ігаравым», выбранае творы В. Маякоўскага і інш.

Трэба зазначыць, што Белніггандаль прысылае літаратуру ў магазін часам бесістэмна — пасобнымі тамамі. Апошнія паўтара месца ўвогуле амаль не было ў продажы беларускай літаратуры. Магазін не забяспечаны анатамыямі аб вышэйшых у рэспубліцы новых кнігах, часопісамі «Полымя», «Беларусь», «Савецкая Отчына» і мастацкай літаратурай, якая выдаецца ў Мінску на рускай мове.

Наш кар.

Масква.

Макар ПАСЛЯДОВІЧ.

Не адрывацца ад жыцця

У «Комсомольской правде» было надрукавана пісьмо комсамольца Астраханцава. Ён пісаў у рэдакцыю, што хоча выхаванне ў сабе лепшыя якасці перадавога чалавека нашга часу і просіць параіць, з каго яму браць прыклад. Праз самы кароткі час Астраханцаў атрымаў адказ ад самых чытачоў газеты. Пісалі яму з Далёкага Усходу і Масквы, з Украіны і Сярэдняй Азіі, з Беларусаў і Грузіі. «Людзей, з якіх табе трэба браць прыклад, таварыш Астраханцаў, далёка шукаць не трэба. Іны жыўчы і працуюць з табою побач. Іны ў мясцовай партыйнай арганізацыі, сярод дзятатаў мясцовага Савета, у кожным цэру усюдніна завода і ў калгаснай брыгадзе. Толькі прыглядацца да іх добра, часцей звяртацца да іх за парадкай».

Тое-жа самае можна параіць і некаторым нашым маладым літаратарам, якія ў пошуках героў адраўляюцца ў далёкія выдранні і не заўважваюць таго, што робіцца вакол іх. Такім таварышам трэба сказаць: героі нашых твораў жыўчы і працуюць з вамі побач! Вы толькі слаба да іх прыглядзецеся, мала іх вывучаеце. І таму, калі вы берацеся за піро, дык перад вашым позіркам стаіць не жыўчыя людзі са сваім пэўным характарам, сваёй умешнай, сваім стылем гаворкі, а мільягачы адны толькі прозвішчы. Таму чытач іх, як жыўчых асоб, не бачыць, не адзінае іх адзін ад другога. Часта бывае, што дарослыя ў творы размаўляюць, як дзеці, а дзеці, наадварот, — як дарослыя.

Такія думкі прыходзяць, калі чытаеш некаторыя аповяданні ў абласных газетах. Усё гэта ідзе адзін ад слешкі, а часам ад ліберальных адносін рэдактара да аўтара. Замест таго, каб патрабаваць дапрацаваць аповяданне, укажаць маладому літаратару на недахопы, рэдактар часым падпісвае ў дуку смры, шэры твор, забываючыся на

густ і высокую культуру савецкага чытача.

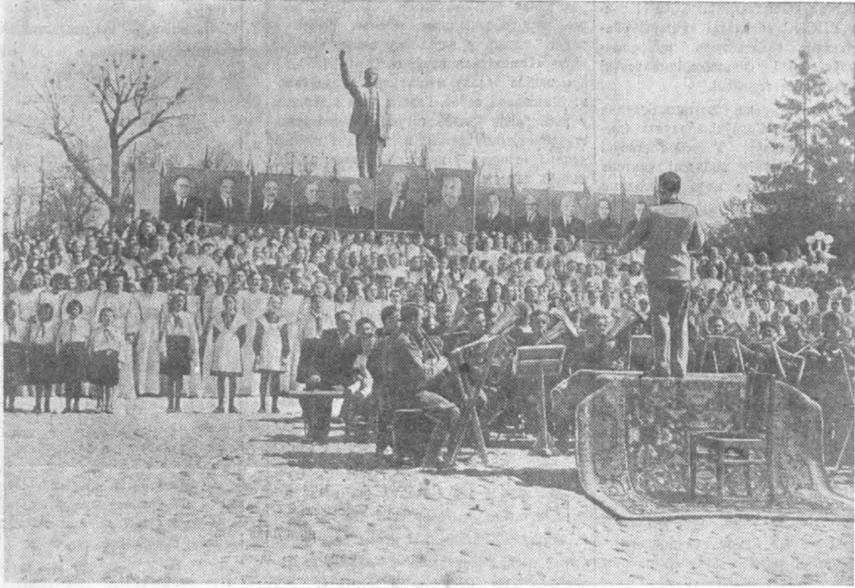
Вось перад намі аповяданне В. Машына «За тых, хто ў дарозе», якое надрукавана ў навагоднім нумары баранавіцкай абласной газеты «Чырвоныя звызды». У ім расказваецца пра двух шафёраў, якія спашаюцца дамоу, каб спаткаць Новы год у сям'і. Усё ў героў аповядання разлічана, яны павінны прыехаць своечасова. І раптам святло фар выяўляе на дарозе постаць чалавека з узнятай рукою, і грузыны тут-жа сшынаецца. Незалежна шафёр просіць дапамогі, бо матэр яго трохтонкі заглох. Адзін з шафёраў—Сашка, даведзены пра такую неспрыемную справу, адраў спашурунеў і пайшоў да свай падаратонкі, каб ехаць далей. Іван Шафёр, другі шафёр, не можа пакінуць чалавека ў бядзе. Ён знаёміцца з гаспадаром няспраўнай машыны, дапамагае запустіць матэр. Вядома, нікады, што дзвер ужо спашоўна да наладжанага стала, але Іван Шафёр інакш зрабіць не можа. Апрача таго, даваўся яшчэ дапамагач і Сашку. Апошні, пакуль Іван Шафёр корнаўся з чужым матарам, ад'ехаў на рэальна далёка і ўсадыў сваю машыну ў ковет.

«Праменні фар нечакана выярвалі з цэпры ўстаўшую пряднімі коламі ў квет палутарку і калы кузава яе двух чалавек: доўгага, быццам тэлефонны слух, і другога — маленькага і тоўстага. «Ды гэта-ж яны», — падумаў Шафёр. Яму захацелася прамацца міма звязанушай палутаркі, але, бачачы сшынушуюся аладу трохтонку, ён націснуў на педаль тормаз».

У гэтым аповяданні В. Машына імкнецца, ствараючы характар, знаходзіць пэўныя дэталі. Сашка — шафёр яшчэ малады. «І за ўрады усяго без голу тыдзень, а ўжо нос увярх». Сашка — доўгі. Калгас-

адварот, — чалавек нізенькі і тоўсты. Ён досыць мітусіліся, часта ўжывае зварот «братка ты мой» і ў

Свята песні ў Гродна

2-га мая 1953 года ў Гродна на плошчы імя В. І. Леніна адбылося масавае свята песні. Плошчу запоўнілі тысячы гледачоў, якія прышлі паглядзець і паслухаць выступленні самадзейнай народнай творчасці. Зводны хор пад кіраўніцтвам Н. Гільдзюка, П. Радзіцкага і Б. Рэпнікава ў суправаджэнні духавых аркестраў выканалі «Гімн Савецкага Саюза». Гледачы разам з хорам спявалі гімн нашай вялікай сацыялістычнай дзяржавы. Былі таксама выкананы «Кантата аб Сталіне», «Мы — беларусы», «Партыя — наш рулявы», «Масква майская».

Сваё ўзросшае майстэрства паказалі танцавальныя, харавыя калектывы і асобныя выканаўцы. Калектыву рабочых шклозавода выканалі «Крыжачок», арцелі «Чырвоная зорка» — калгасную польку, а Парэцкага дзіцячага дома — «Лявоніху». На свечне выступілі харавыя калектывы Гродзенскай абутковай фабрыкі (кіраўнік І. Мацін). З цікавасцю былі праслуханы хорамі арцелі «Чырвоная зорка», чыгуначнай школы № 10, Гродзенскага дзіцячага дома № 1, мазельскай фабрыкі і інш. Творчы рост паказалі і танцаваль-

ны калектывы гарадскога Дома піянерраў. Свята песні адбылося і ў горадзе Ліда, на якім прысутнічала больш 5 тысяч гледачоў. Свята закончылася вялікай канцэртнай праграмай. На гарадскім стадыёне адбылося масавае гульняе прапону. У Свіслацкім, Сапошкіным, Ваўкавыскім, Бераставіцкім, Мастоўскім, Скідэльскім і Васілішкаўскім раёнах вобласці таксама праводзілася свята песні. У раённых і гарадскіх святах прыняло ўдзел звыш 15 тысяч самадзейных спявакоў, танцораў, індыўдуальных выканаўцаў усіх жанраў.

Творы камернай музыкі

У рэпертуары аднаго са старэйшых беларускіх музычных калектываў — секстэта домр філармоніі — многа твораў беларускіх кампазітараў. Большасць з іх шырока вядомыя як у рэспубліцы, так і далёка за яе межамі. Секстэт домр выконвае дзве сюіты Р. Пушты. Першая з іх — «Танцавальная» — складаецца з чатырох частак, якія арганічна звязаны паміж сабой. Беларускі народны танец «Мікіта» змяняецца вадумённым лірычным вальсам. Гэтая частка, кантрастуючы з іншымі, надае асаблівую прыгажосць жартовай «Польцы», якая следуе за ёй. Другая сюіта напісана на тэмы беларускіх народных песняў, якія запісаны ў Гомельскай вобласці. Пачынаецца сюіта беларускай песняй «Ой, не кукуй, зязюленька». Інструментука гэтай часткі вырашана так, што тэма гучыць увесь час на фоне, які імгненна змяняе звыш. Далей ідзе поўная мелодычнасць частка — «На гары бяроза». Прыемная музыка песні «Красная дэўка па беражку хадзіла». Фінал сюіты на тэму жартовай песні «Святон» гучыць жыццерадасна. Усе ча-

сткі сюіты ўспрымаюцца як адзінае цэлае. Удаляць п'есы «Танцавальныя мініятуры» П. Падкавырава і «Скерца» М. Аладава. «Танцавальныя мініятуры» П. Падкавырава задуманы і напісаны аўтарам у плане народнага танца, які складаецца з чатырох «кален» «Лявоніхі» і заключнага галоша. У «Танцавальныя мініятуры» ўвайшло 6 частак — «Я па жэрдачкі ішла», «Базачковая», «А Мікіта жыта носіць», «Так-сяк мне да вечара дажджыць», «Васіль-Васільёк» і «Удалая». Кожны з танцаў адначасова з'яўляецца і самастойнай закончай карцінкай. Прыгожы інструментука значна ажыўляе твор. Гэта адзін з першых вопытаў перадачы танца ў беларускай музыцы, як канцэртнага музычнага твора для камернага ансамбля. «Скерца» М. Аладова — вялікі, памайстэрску напісаны твор. Жартовы, непасрэдна пачатак «Скерца» і яго лірычная сярэдняя частка звязаны паміж сабой. Многае з рэпертуара секстэта домр ро-

біцца здатым самадзейным калектывам. Не праходзіць ніводнага рэспубліканскага агляду самадзейнасці, у якім не выконваліся б творы беларускіх кампазітараў, напісаныя для секстэта. На жаль, у большасці выпадкаў гэтыя п'есы запісваюцца па слуху недастаткова кваліфікаванымі кіраўнікамі або ўдзельнікамі самадзейнасці і губляюць сваю прыгажосць. Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці і музычнаму выдавецтву неабходна надзіць выданне лепшых твораў беларускіх кампазітараў для самадзейных ансамбляў і аркестраў народных інструментаў. Выдадзены да гэтага часу тры невялікія п'есы Д. Лукаса, П. Падкавырава і Н. Сакалоўскага, хоць і ўвайшлі ў рэпертуар самадзейных калектываў, усё-ж не могуць задавоўваць попыту на творы беларускіх кампазітараў. Шматлікія п'есы, атрыманыя ад радыёслухачоў, сведчаць аб папулярнасці музыкі, якая напісана для камерных ансамбляў. Саюзу савецкіх кампазітараў БССР трэба было б удзіць гэта і сістэматычна арганізоўваць адкрытыя канцэрты — паказы твораў камернай інструментальнай музыкі. Д. ЖУРАЎЛЕУ.

Старэйшае музычнае вучылішча

(Пісьмо з Віцебска)

У першы-ж год існавання савецкай улады дэкратам рабоча-сялянскага ўрада ў Віцебску была створана народная кансерваторыя, якую рэарганізавалі спачатку ў тэхнікум, а потым у вучылішча. У гэтым годзе спаўняецца 35 год існавання Віцебскага музычнага вучылішча. За гэты час яно дало музычную адукацыю сотням рабочых, сялян і іх дзецям, выхавала рад музыкантаў, якія сталі вядомымі майстрамі савецкага мастацтва. Тут вучыліся дырэктар кансерваторыі лаўрат Сталінецкі праміі А. Багатыроў, народная артыстка БССР Р. Млодз, кампазітар Фрадкін і другія. Акрамя таго, з сцен Віцебскага вучылішча вышла многа педагогаў, якія прадаўжалі сваю адукацыю ў кансерваторыях краіны і дыпер працуюць у музычных калых БССР, сярэдніх і вышэйшых навучальных установах. Трое з іх з'яўляюцца выкладчыкамі Ленінградскай кансерваторыі. Дзесяць выхаванцаў вучылішча працуюць выкладчыкамі ў Віцебскай музычнай школе.

Асноўны квантытэнт вучылішча — дзеці рабочых і сялян. У канцы чэрвеня адбудзецца выпуск трэцяй пастыя вайны групы спецыялістаў-музыкантаў. Вучылішча заканчваюць сны валаганіа з Лепельскага раёна Леанід Смялкоўскі — выдатнік вучобы, сын рабочага Смаленскай вобласці Якаў Нікіцін, дачка калганіа Суржаскага раёна Вера Куржалева, сын чыгуначніка Віцебска Барыс Варфаламееў, сын калганіа Смаленскага Іван Шугенін і другія. Калектыву педагогаў і студэнтаў працуюць і ў галіне музычнай асветы мас. За апошні час праведзены лекцыі-канцэрты

на тэмы: «М. І. Гайка — асновалажнік рускай класічнай музыкі», «Руская народная песня», «Савецкая песня», «Сусветнае значэнне рускай класічнай музыкі». З поспехам прайшоў арганізаваны вучылішчам 4 красавіка ў Гарадзіцкім раённым Доме культуры Віцебскай вобласці канцэрт рускай класічнай і савецкай музыкі. Віцебскае музычнае вучылішча аказвае ўплыў і на фарманне творчасці самадзейных кампазітараў. У красавіку тут сабраліся пачынаючы кампазітары вобласці на першую пасля вайны абласную нараду. У рабоце нарады прынялі ўдзел кампазітары Я. Цікоцкі і Уа. Алоўнікаў. Маладыя кампазітары і паэты Віцебшчыны пры творчай дапамозе калектыва выкладчыкаў напісалі песні і танцы, якія трывала ўвайшлі ў рэпертуар мастацкай самадзейнасці. Сярод іх «Гвардзейцы міру» і «Прыязджайце ў наш паёлак» — музыка выхаванца вучылішча І. Левінава на словы Ю. Доктарова і Н. Мавява; дзве беларускія полкі і песня «Невядомае прычына», якія напісаны піонерважатым Славенскага дзіцячага дома Талачынскага раёна Ф. Чарновым, песні «Ой, у полі тры таліны», «Першамайскі марш» (аўтар — дырэктар Багушэўскага раённага Дома культуры М. Курпрынаў). Электратэхнік Лепельскага прыкамбіната Г. Шадурыскі напісаў песні «Вырощваем ялы», «Запіла каліна» і інш. Старэйшы музыкант пенсіянер Сяні Трафімавіч Малышаў (Гарадзіцкі раён) стварыў цыкл песень аб партыі, Радамі і Вялікім Сталіне.

С. ПРАУДЗІН.

Выступленне ансамбля Балтфлота

Другі раз на гастролі ў Мінск прыязджае ансамбль песні і танца Балтыйскага флота, і кожны раз мінчане аказваюць яму гарачы прыём за жыццерадаснасць і малады зазор, які ўласцівы гэтай талентавітам калектыву. Слухаючы канцэрт ансамбля, радуецца зладжванасці, чоткасці гучанна хора, аркестра, вясёламу танцу. Параўнальна невялікі хор ансамбля гучыць свежа, рытмічна. У гэтым заслуга мастацкага кіраўніка ансамбля і галоўнага дырыжора Н. Вачарскага. Добра прагучалі патрыятычныя песні «Партыя — наш рулявы» Мурадзі, «Моцная Савецкая краіна» Навікава, «Мора шырокае» Самсоненка. У рэпертуары ансамбля багата народных песень. Назначным поспехам выстаіаюцца старадаўняя матроская песня «Гібель «Варага», вальс «Амурскія хвалі», казачка кавалерыйская песня «Плодэчка злата», гумарыстычная венгерская народная песня «Стары халасцік». Вялікае месца ў канцэрте адведзена аркестру (кіраўнік аркестра і дырыжор В. Дамброўскі), які ўсю сваю праграму выканаў наамайд.

Танцы ў выкананні ансамбля — харэаграфічныя сцэны, закончаныя па сюжэту, добра аформленыя декаратывна. У танцах адчуваецца бальдэ творчай фантазіі і майстэрства балетмайстра ансамбля В. Смірнова.

Прыгожа аформлены «Пераможны танец». Паэтычны карціна свята ўраджаю з'яўляецца «Малдаўскі народны танец».

Цудоўна задумана танцавальная сюіта «Вечар на рэйдзе». Палуба вялікага ваеннага судна. Вечар. Марак адначываюць. Вось казі могуць разгарнуцца маладыя таленты! Фікультурнаму паказваюць свой спрыт, смеласць. Танцы сабарнічаюць адін з другім у сваім умелі. Маракі з натхненнем танцуюць «Яблычка».

Заканчваюцца вечар, гучыць сігнал адбою, разыходзіцца па месцах каманда. На пачатку вахты становіцца матрос з аўтаматам: ён ахвоча сон сваіх таварышаў...

Танцавальная сюіта пастаўлена з сапраўдным майстэрствам. Балетмайстар унёў у яе хор, асобных салістаў (балалайка, акардыён), мастацкі свіст, нанайшчы бардаў. Усё гэта ўзбагачае дзеянне.

Былі ў канцэрте і асобныя недахопы. Наўрад ці варта было ўключыць у рэпертуар песню Балтфлота «Чаромха», дарэчы, мала цікавую і па выкананню.

Хацелася б большай дакладнасці і ў танцах. Але гэтыя, як і невялікія другія недахопы ніколі не зніжаюць добрага ўражання, якое застаецца ў мінчан ад выступлення ансамбля марароў. Е. РАКАВА.

Новы часопіс

МАЛАДОСЦЬ

З красавіка месяца пачаў выходзіць новы штомесячны часопіс «Малодосць» — орган Цэнтральнага Камітэта ЛКСМ Беларусі. Часопіс разлічаны на шырокага маладзёжнага чытача.

У першым нумары часопіса са зваротам «Да малады» выступіў народны паэт Беларусі Якуб Колас.

«Дарэгі таварышы, комсамольцы і моладзь! — піша Я. Колас.

— У вас ёсць тры бяспечныя дары, якія я магу толькі пазаздросціць, у той-жа час і парадавацца. Першы дар — ваша маладосць, сіла, жыццерадаснасць. Другі дар — прасторныя, шырокія дарогі ў жыццё, якія расчыніла перад вамі партыя Леніна — Сталіна і наш Савецкі ўрад. Трэці ваш дар... сёння яго яшчэ няма ў вас, але ён будзе, яго вы павіны здабыць самаю чэснаю, прышчыповаю, адданай працаю на славу нашай сацыялістычнай Радзімы, партыі і народа. Гэты ваш дар можа і павінен правяіцца ў шматранняй вашай дзейнасці — дзейнасці савецкіх людзей. А для гэтага вам трэба вучыцца і вучыцца, і не толькі ў сценах школ і інстытутаў, але і па-за іх межамі.

Што ён такое, ваш трэці дар? Гэта — ваш уклад у навуку, у паэзію, у мастацтва, у справу будаўніцтва номуністычнага грамадства.

Мой запавед вам: ідзеце ў ногу з жыццём, не адставайце, перааджайце яго. Развіццё і павышэнне вашы дары, аддайце іх народу, роднай партыі, якія росціць і выхоўваюць вас.

Ад усёй душы жадаю вам поспехаў на гэтым шляху.

Няхай жыццё наша савецкая моладзь!» У часопісе надрукаваны артыкул сакратара ЦК ЛКСМБ П. Машэрава «Пад сцягам вялікага Сталіна», вершы Пётруся Броўкі, Максіма Танка, Пімена Панчанкі, Андрэя Малышкі, Піліпа Пестрака, Кастуся Кірэнкі, Анатоля Валюгіна, урывак з другой кнігі рамана Міхаіла Бубеннова «Белая бяроза» — «Вялікі палкаводзец», апавяданне Івана Шамкіна «Вясновымі днямі», нарысы Д. Кавалева — «Сям'я юнх», І. Науменкі — «Ён будзе інжынерам» і інш. Змешчаны публіцыстычны выступленні заслужанай настаўніцы БССР М. Прудніковай, Героя Савецкага Саюза В. Паракменскай, лаўрата Сталінскай праміі Л. Драздовіч, токара Мінскага аўтазавода К. Курчышкі. У дарожных нататках «Па вуліцах горада Жоўтага Дубла» Міхась Лынькоў расказвае аб сваёй паездцы ў Нью-Йорк.

Часопіс друкуе раздзелы «Кніжная паліца» і «Родная краіна».

Любімы дзіцячы пісьменнік

У канцы 1924 года Цэнтральны Камітэт комсамола Беларусі пачаў выдаваць часопіс «Беларускі піонер». Ён гэтаму часу піонерскі рух ахапіў шырокія масы дзяцей. На першым піонерскім часопісе ўскладзіся немалыя задачы. Ён павінен быў не толькі асветляць жыццё і працу піонерскай арганізацыі, а і змяшчаць на сваіх старонках новыя мастацкія творы. Перад рэдакцыяй паўстала пытанне аб аўтарскіх кадрах. Мы шукалі і выяўлялі такія кадры і сярод пісьменнікаў, і сярод настаўнікаў. Аднойчы мастак-педагог А. Тычына, які прымаў удзел у афармленні часопіса, параіў нам пагаварыць з настаўнікам 25-й чыгуначнай школы Іванам Міхайлавічам Фёдаравым — добрым знаўцам гісторыі і географіі. Мы запрасілі Фёдарова ў рэдакцыю. А праз нейкі час мы ўжо чыталі яго першую аповесць «Чалавек ідзе». Аповесць нам спадабалася, і мы пачалі друкаваць яе ўрыўкі. Пасля першых нумароў юныя чытачы засылалі рэдакцыю пісьмамі — прасілі хутчэй даваць працяг або надрукаваць усю аповесць адразу.

Так з аповесцю «Чалавек ідзе» ў дзіцячую літаратуру прайшоў цікавы і арыгінальны пісьменнік Янка Маўр.

Біяграфія Янкі Маўра не менш цікавая і навучальная для моладзі, чым яго кнігі. Пасля Айчынай вайны Я. Маўр па просьбе рэдакцыі часопіса «Бяроза» напісаў некалькі нарысаў пра свае дзіцячыя гады. Гэты нарыс быў потым надрукаваны асобнай кніжкай пад назвай «Шлях дзяці».

Шлях аўтара сапраўды ішоў з самай устай цемры старага свету. І хоць пісьменнік, які звычайна перасяпаў сваю аўтабіяграфічную аповесць гумарам, яна дае чытачу яскравае ўяўленне аб дзікай долі бедных баспраўных людзей былой царскай Расіі.

Да сямідзесяцігоддзя з дня нараджэння Янкі Маўра

маці будучага пісьменніка, каб паэзія была сына горкай долі! Пасля смерці мужа, рабочага-стэлямаха Лібаўскага пярта, яна ходзіць па людзях, але ўпарта марыць аб вучобе сына. Недаўма самым лепшым старонкі аўтабіяграфічнай аповесці Я. Маўр прысвяціў сваёй маці — простаі, нешчыльнай, але высакароднай беларускай сялянцы.

І вось, нарэшце, матчына мара збылася: у 1899 годзе сын яе скончыў Ковенскае вясенніцкае вучылішча... Ды радзец была заўчасная: падмайстру па слясарнай справе Івану Фёдараву не знайшлося ў царскай Расіі працы па спецыяльнасці.

За дзесяці і сотні кіламетраў пешшу ходзіць маці да рознага начальства і, нарэшце, дабіваецца таго, што яе сына прымаюць у Панявезжскую настаўніцкую семінарыю.

У семінарыі студэнт Іван Фёдарав надлаждае сувязі з рэвалюцыйна настроенай моладзю, чытае негалеальную літаратуру, праводзіць антырэлігійную агітацыю сярод студэнтаў і салдат мясцовага гарнізона... Даведаўшыся аб гэтым, начальства семінарыі выклікае студэнта Фёдарова з апошняга курсу. А пачаўшы ўзяла ад яго падпіску, каб не наведваў знаёмых семінарыстаў і не аказваў на іх «шкодлага» ўплыў.

Але мінулыя гады не прайшлі для Івана Фёдарова дарма. Ніякія паліцэйскія «падпіскі» не маглі прымусяць яго адмовіцца ад чытання негалеальнай літаратуры і ад грамадскай работы. Ён застаецца ў Панявезжы, дзе займаецца выкладчыцкім прыватнымі ўрокамі. У наватым ім пакойчыку часта збіраюцца таварышы па семінарыі; тут праводзяцца сходы, ад-

бываюцца спрэчкі па прычтаных кнігах. На адрас пісьменніка прыбывае надрукаваная на тонкай папіруснай паперы левіцкая большагеройская газета «Іскра». Іван Фёдарав упершыню знаёміцца з асобнымі творамі Карла Маркса і Фрыдрыхса Энгельса. Палітычны кругозор яго пашыраецца.

Янка Маўр сярод удзельнікаў ансамбля моладзі Кітайскай Народнай Рэспублікі (Мінск, студзень, 1952 год). Фота І. Салавейчыка.

З вялікімі цяжкасцямі Фёдараву праз нейкі час усё-ж удаецца здаць экзамены экстарнам за курс семінарыі і стаць памочнікам настаўніка пачатковай школы ў вёсцы Бычча, на Барысаўшчыне.

У Расіі адбываецца першая буржуазна-дэмакратычная рэвалюцыя, і малады настаўнік Іван Фёдарав прымае самы блізкі ўдзел у рэвалюцыйна выступленнях народа. Набыўшы за свой невялікі настаўніцкі заробак веласіпед, ён становіцца сузвязаным паміж рэвалюцыйна настроенымі настаўнікамі бліжэйшых раёнаў. Заочна ён знаёміцца з маладым настаўнікам Якубам Коласам, з якім потым упершыню сустраецца ў ліпені 1906 года ў Мікалаеў-

шчыне на першым нелегальным з'ездзе настаўнікаў Беларусі.

Вядома, чым закончыўся гэты з'езд. Толькі праз пяць нялёгкіх гадоў бесперапыннай настаўніцкай Івану Фёдараву ўдалося знайсці работу ў Мінскай прыватнай гандлёвай школе. Аднак «рэпутацыя» пераширджала яму працаваць і тут.

Пісьменніцкая дзейнасць Янкі Маўра пачалася як працяг яго педагогічнай дзейнасці. Вось чаму першыя яго кнігі напісаны на тэмы, блізка звязаныя з гісторыяй і географіяй.

Як настаўнік, Маўр не любіў сухага, схематычнага выкладання школьных прадметаў. Ён часта наладжваў з дзецьмі «экскурсіі» ў глыб выкоў або вакол свету. У форме такой цікавай экскурсіі і напісана яго першая аповесць «Чалавек ідзе». Абшпаўчыўся на вучэнне Фрыдрыхса Энгельса аб тым, што праца стварыла чалавека, аўтар улада намалываў рад мастацкіх карцін з жыцця дагістарычнага чалавека. Кніга атрымалася і навукова-папулярная і цікавая, як мастацкі твор.

У апавяданнях «Слёзы Тубі», «Незвычайная прынада», у аповесцах «У краіне райскай птушкі», «Сын вяды», у рамана «Амок» Янка Маўр рашуча вымывае вядомую буржуазным літаратурам «экаэтыку» экватарыяльных краін і паказвае сапраўдны твар паню каланізатараў. І пісьменніка, яго ў першую чаргу цікавіць сацыяльныя праблемы, сапраўднае жыццё і рэвалюцыйныя выступленні прыгнечаных імпералістыкай народаў. Высокае пачуццё пралетарскага інтэрнацыяналізма, нянянісць да прыгнечаных і любоў да простых людзей каланіяльных

краін — вось што, у першую чаргу, характарызуе гэтыя творы Маўра. Баштоўнае ў іх і тое, што яны напісаны на падставе глыбокага і ўсебаковага вивучэння фактычнага матэрыялу. У іх дадзены дакладны карціны прыроды далёкіх краін і праўдзівыя апісанне народнага быту.

Як жанр, навукова-прыродніцкая аповесць заслужоўвае ў дзіцячай літаратуры вялікай увагі. Янка Маўр умеа, з майстэрствам выкарыстаў гэты жанр для стварэння цікавых твораў з новымі зместам.

Выкарыстоўваючы традыцыйную ў літаратуры «рабінзанаду», Маўр цікава расказаў сваім юным чытачам у аповесці «Палескія рабізоны» аб багатай прыродзе беларускага савецкага Палесся. Досягчы арыгінальнага на задуме і значнай на тэматыцы з'яўляецца і яго піонерская аповесць «ГВТ». Выхаваўчае значэнне гэтай кнігі бюспрэчнае.

Апавяданні Янкі Маўра, якія напісаны ў апошнія гады, сведчаць аб далейшым творчым росце пісьменніка, аб разнастайнасці і шырыні тэматыкі яго твораў. Асабліва варта змяніцца на яго апошнім апавяданні «Цётка Эмілія». Па актуальнасці тэмы, па ахалу падзей і іх значэнню — гэта хутчэй аповесць, а не апавяданне. Цётка Эмілія — тыповая прадстаўніца італьянскага народа, які не хсца скарыцца фашызмам, наднальшчыкам байны. Іна не адна — за ёй мы бачым мільёны італьянцаў розных сацыяльных станаў і прафесій, а таксама мільёны мірных людзей свету. Ва ўмовы паліцэйскага тэруру цётка Эмілія сабрала звыш 17 тысяч подпісаў пад Зваротам Сусветнага Савета Міру. Гэта прыводзіць на ў Сусветны кангрэс міру, дзе яна выступала ад імя італьянскага народа, як яго верная дачка.

«Вобраз палыманай барацьбіткі за мір цёткі Эміліі — удача пісьменніка».

Творчасць Янкі Маўра вылучаецца ў нашай літаратуры не толькі разнастайнасцю тэматыкі, а і высокім майстэрствам, якое пісьменнік няспынна ўдасканальвае пры перавыданні сваіх кніг. Маўр умее пісаць цікава і змайяльна аб самых простых, звычайных рэчах. Удала спалучае ён там, дзе гэта патрабіна, мастацкую мову з публіцыстычнай. Вось чаму яго кнігі папулярныя кругозор юнага чытача. Калі матэрыял пазнанальнага характару не ўкладваецца ў апавядальны стыль, Маўр падае яго ў форме заўваг, тлумачэнняў. Асабліва камкрэтысць і малаўнічасць набываюць яго апісанні прыроды. Гляна карыстаецца Маўр і гумарам. Пры амаалеўцы адмоўных герояў і адмоўных з'яў у грамадстве гумар яго часта становіцца рэакцыя, пераходзіць у іронію і сатыру.

Маўр прайшоў вялікі жыццёвы шлях. Як педагог і пісьменнік, ён часна і адданна служыў і служыць сваіму народу, сваёй савецкай Радзіме. Імя яго даўно стала вядома ўсім чытачам — і юным, і дарослым. Вялікі знаўца літаратуры Ілья Купала часта гаварыў, што ён «першы чытач кніг Маўра». Гэта высокая ацэнка і заслужаная пахвала.

Лепшыя творы Янкі Маўра дапамагаюць народу, дзяржаве і партыі ў вялікай справе камуністычнага выхавання маладога пакалення. Вядома, напрыклад, што ў партызанскіх атрадах па палесці адной з папулярных кніг мастацкай літаратуры была аповесць Янкі Маўра «Палескія рабізоны», героі якой смела пераадольваюць усё цяжкасці на сваім шляху. Чытачы творы Маўра аб замежных краінах, савецкія дзеці яшчэ ашч бачоць, якое шчасце жыць і працаваць у нашай краіне, дзе няма капіталістаў і памешчыкаў, дзе вольныя народы ўсіх нацыянальнасцей дружна кміваюць і дужна будуюць новае камуністычнае грамадства.

Шчыра вітаючы выдатнага дзіцячага пісьменніка Янку Маўра ў сувязі з яго сямідзесяцігоддзем, хочацца пажадаць яму доўгіх год жыцця і новых поспехаў у творчай дзейнасці.

Алесь ЯКІМОВІЧ.

У Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР

Абмеркаванне часопіса „Беларусь“

На апошнім паседжанні прэзідыуму праўлення ССП БССР абмеркавалі першыя чатыры нумары часопіса „Беларусь“ за 1953 год.

З аглядам першага нумару выступіў І. Кудраўцаў.

І цікавацю чытаюцца, гаворыць прамоўца, нарысы А. Міхайлюкскага «У Горках Ленінскіх», І. Шамякіна «Кангрэс народаў», П. Валкава «У Жыгулях». Добра, што ў часопісе друкуюцца апавяданні рускіх пісьменнікаў (С. Антонава «Пісьмо» і М. Коласава «Стары друг»). Становаўчэй з'яўляецца дакладчык і змяшчэнне вельмі цікавага допіса навуковага супрацоўніка Інстытута літаратуры і мастацтва АН БССР І. Гаршчэка аб новых матэрыялах пра беларускага паэта-дэмакрата Ф. Багушэвіча.

Недахопам нумара з'яўляецца адсутнасць апавяданняў беларускіх празаікаў. На старонках часопіса надрукаваны няўдалыя нарысы Б. Глібіна і Г. Васілеўскага.

Апрача змястоўнага артыкула Р. Шкрабы аб пазіі Шандра Пятэфі, усе астатнія крытычныя матэрыялы слабыя. Артыкул Э. Гурэвіч аб Н. Некрасаве не даць чытачу нічога новага. Рэзюмэ Ул. Юрэвіча павярхоўна характарызуе першую кніжку А. Рыльска. Незаслужана расхваліў Р. Ярохіна драўняны вершы А. Лазянова.

Дакладчык А. Астрэба заўважыў, што другі нумар пераважна складаецца з аглядаўных артыкулаў. Запамінаюцца вершы П. Глебкі, К. Кірэнка, М. Калачыскага, з цікавацю чытаецца апавяданне М. Ракітнага «Сёстры». Удала дапаўняюць надрукаваныя матэрыялы ілюстрацыі — фотаздымкі і рэпродукцыі з карцін мастакоў. Сярод іх асабліва вылучаюцца партызанскія замалёўкі С. Раманава.

Трэці нумар часопіса, гаворыць М. Калачыска, змяшчае матэрыялы, прысвечаныя смерці правадыра народаў вялікага Сталіна. Беларускія паэты выказалі свае пачуцці аб гэтым велізарным гора. Прачудна радзі напісаў Я. Колас, П. Глебкі, П. Броўка, А. Вялюгіна, П. Панчанка і іншыя.

Сур'ёзна заўвагі робіць дакладчык аб нарысах М. Брукаш змясціў у часопісе раскіданыя замалёўкі аб Вішэску. Ён вельмі захапіўся мінулым горада і нічога не

Падрыхтоўка да пятай нарады маладых пісьменнікаў

Прэзідыум Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР вырашыў склікаць у пачатку жніўня 1953 года пятаю нараду маладых пісьменнікаў рэспублікі.

У ёй прымуць удзел каля 50 маладых паэтаў, празаікаў, драматургаў і крытыкаў, творы якіх друкуюцца ў рэспубліканскім і абласным друку. Для ўдзельнікаў нарады будуць прыгатаваны даклады і лекцыі аб сучаснай беларускай савецкай літаратуры і на пытаннях літаратурнага майстэрства.

„Лакме“

Новы спектакль у тэатры оперы і балета

Опера „Лакме“ Даліба належыць да ліку лепшых твораў сусветнай опернай класікі. Напісаная 70 год назад, яна і зараз вабіць нас меладыйным багаццем, асабліва ў яе вакальных партыях, тонкай і выразнай інструментовай, прэстым, але драматычна напружаным сюжэтам, які пабудаваны на адным з эпізодаў шматвайковай барацьбы народаў Індыі супраць англійскіх каланізатараў. У музычнай характарыстыцы асноўных вобразаў оперы — Нілаканты, Лакме, а таксама ў харах кампазітар стварыў свеаасаблівы, прайма, не заўбеды вытрыманы каларыт.

Выбар тэатрам оперы „Лакме“ зроблены правільна. Удала падобраны і выканаўцы асобных партый. Багаты музычны змест оперы раскрыў малады дырыжор І. Абраміч. Яму дапамагалі хормайстар Т. Арлова і балетмайстар К. Мулер. Але дырыжор залішне зацягнуў тэмпу ў драматычна напружаных сценах другой і трэцяй дзеі. Не заўбеды зладжана гуцаў квінтэт у першым акце. Канцэртмайстар, дырыжор, хормайстар павінны яшчэ больш працаваць над чыстотай інтанацый спевакоў і хораў, над выразнасцю дэцый, над нюансаваннем і ансамблем. Гэтую дапрацоўку тэатр можа і павінен зрабіць.

Не выклікаюць прачынаўчых дэкарацый мастака П. Масленнікава, у якіх добра паказана рэкаша трапічных індыйскіх пейзажаў. Некаторыя касцюмы і грэмы зроблены не зусім у стылі спектакля (касцюмы англійскіх афіцэраў, якія ў гэта індыйскіх Індыі не могуць насіць чырвоныя мушкетэры).

Аднак спектакля, які цалкам задаволіў бы слухача, не атрымалася. Галоўная хіба — неглыбокае раскрыццё рэжысёрам большасці сцэнічных вобразаў оперы.

Асноўны выканаўца ролі Нілаканты — артыст М. Дзвінскі правільна раскрывае вакальным і сцэнічным вобразам індускага браміна. У ім быцым рулівага бацьку

сказаў аб яго сьнежным абліччы. Адсутнічаюць у нарысе вобразы сучаснікаў. Па сутнасці, нарысы, як мастацкага твора, няма, гэта хутчэй подпісы да фоталістрацый.

Нічога новага не паведаміў і нарыс П. Віктарава аб новай Балгарыі. Напісаны ён суха, факты і нават цытаты — ужо вядомыя.

У нумары надрукаваны слабыя вершы Б. Луцькова, Э. Валасевіча, І. Муравейкі, апавяданне А. Міронава «Зварот чэмпіёна», нарыс П. Тормасва «Нарадзіліне чалавека».

Дакладчык прапонуе завесці ў часопісе аддзел гумару і сатыры, у якім неабходна сістэматычна друкаваць карыкатуры.

А. Зарыцкі звяртае ўвагу прысутных на тое, што чварты нумар часопіса разнастайны па сваёму матэрыялу. Добра, што ў «Беларусі» сістэматычна друкуюцца нарысы аб жыцці рэспублікі.

Не могуць задаволіць чытача замалёўкі М. Пенкраты — «Слова аб простым чалавеку», у якіх аграфіка засланне вобразаў жывых людзей.

Добра прадстаўлены ў нумары мастацкія творы. З цікавацю сустрае чытач вершы М. Танка, К. Кірэнка. Надрукаваны добрыя апавяданні Д. Осіна і маладога пісьменніка А. Асіпенкі.

Амаль з нумара ў нумар «Беларусь» знаёміць чытача з Палесем. Два допісы ёсць і ў разглядаемым нумары, якія расказваюць пра асабістае лясоў (С. Будыка) і пра вадныя шляхі (П. Шытнік), але напісаны яны сухавата. Такія матэрыялы трэба падаваць як мастацкія нарысы.

У абмеркаванні часопіса «Беларусь» прынялі ўдзел Ю. Пшыркоў, Я. Шахароўскі, В. Вітка, К. Кірэнка, А. Куляшоў, Д. Кавалёў.

П. Броўка адзначыў, што часопіс пачаў шырэй ахопліваць жыццё рэспублікі. Аднак работнікам рэдакцыі трэба звярнуць асабліва ўвагу на рэдагаванне матэрыялаў. П. Броўка лічыць самым слабым у часопісе аддзел крытыкі і бібліяграфіі.

У заключэнне абмеркавання выступіў рэдактар часопіса «Беларусь» І. Гурскі. Ён прызнаў крытыку правільнай і сказаў, што калектыў рэдакцыі ў сваёй далейшай рабоце ўлічыць усе зробленыя заўвагі.

Творчасць удзельнікаў нарады будзе абмяркоўвацца ў пяці секцыях: прозы (кіраўнік А. Кулакоўскі), пазіі (кіраўнік П. Глебкі), драматургіі (кіраўнік А. Есак), крытыкі (кіраўнік В. Барысенка), сатыры і гумару (кіраўнік М. Лужанін). У рабоце нарады прымуць удзел пісьменнікі Масквы, Кіева, Вільноса і іншых горадоў.

Лакме і важапа паўстання індусаў супраць англійскіх каланізатараў, але гэта заслуга не рэжысёра, а вопытнага актара.

Сцена з оперы Даліба „Лакме“.

Фота І. Салавейчыка.

Другі-ж выканаўца ролі Нілаканты — артыст Р. Еўраеў — менш вопытны. Ён не здолеў сцэнічна данесці складаны і сур'язны вобраз Нілаканты. І ў гэтым віна рэжысёра.

Яшчэ больш сцэнічна невыразны цэнтральны вобраз Лакме. Артысткі Т. Ніжнікава і Т. Пастушына справіліся з тэхнічна складанай вакальнай партыяй. Але голас Т. Ніжнікавай у ансамблях недастаткова заліваецца з галасамі сваіх партнёраў. Гэта асабліва прыкметна ў дуэце Лакме і Малаікі (артыстка Р. Асіпенка) у першым акце. У выкананні слаўнай каларатурнай арыі (легенды) нестася лёгкасці выканання і яснай дэцый. Рэжысёру трэба працаваць над удасканален-

Пісьмы ў рэдакцыю

ПАТРЭБЕН НАГЛЯДНЫ ДАПАМОЖНІК ПА МАЛЯВАННЮ

Выкладчыкі малювання ў сярэдняй школе працуюць па праграме, якая зацверджана Міністэрствам асветы БССР і згодна якой заняці павінны весціся на натуре.

Для гэтага патрэбны гіпсыя арнамент і многія іншыя рэчы, якія ў сельскай школе не заўбеды ёсць. І даводзіцца ставіць для малювання звычайны збан ці гліняны гарлач, што парушае метадку выкладання.

Таму неабходна выдаць наглядны дапаможнік, для якога мастакі ў каларавых фарбах павінны намаляваць патрэбныя рэчы. У ім трэба змясціць узоры малювання заставак, каццовак, вялікіх літар, віншэтак, розных відаў народнага арнамента (вышыўкі), тэматычнага малювання (ілюстрацыі да баек Кірлова «Варона і лісіца», «Кот і шчупак» і інш.), зьніма ілюстрацыі да дзіцячай казкі, і т. п.

Такі дапаможнік варта выдаць вялікім тыражом.

Не заўбеды можна знайсці і рэпродукцыі з карцін Рэпіна, Саўрасава, Левітана, Шытнікіна, Крамкага, Кірэнка, Зараеціца, што выпадкова трапіць пад рукі карціна гэтых мастакоў (дакладней, копіі карцін у «Огонькі» ці «Маладым калгасніку»), дык мы выкарыстоўваем іх на ўрок. У дапаможніку трэба ўключыць і раздзел «Творы вылучэната мастацтва».

У сувязі з палітэхнізацыяй школы малювання, чарэзнію і фізію будзе аддадзена вялікая ўвага. Складальнікі дапаможніка павінны і гэта ўлічыць.

М. ЗАСТОЎСКІ, настаўнік Судаліўскай школы Магілёўскай вобласці.

Да 60-годдзя з дня нарадзіня В. В. Маякоўскага

У ліпені гэтага года спаўняецца 60 год з дня нарадзіня таленавітага паэта савецкай эпохі Вадзіміра Вадзіміравіча Маякоўскага.

Прэзідыум Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР утварыў камісію, якой даручыў вырашаць мерыпрыемствы па падрыхтоўцы і правядзенню гэтай даты.

У састаў камісіі ўвайшлі: А. Куляшоў

НЕПАВАГА ДА ГЛЕДАЧА

Міністэрства кінематографіі СССР і сакратарыят ВЦСПС абавязалі канторы «Галоўкінапракат» забяспечыць профсаюныя кінаўстаноўкі фільмамі толькі высокай тэхнічнай годнасці.

Гэтых указанняў не прытрымліваецца Віцебская кантора «Галоўкінапракат» (дырэктар тав. Пляшкоў). У кінаўстаноўкі профсаюных здраўніч вобласці кантора сістэматычна накіроўвае мала прыгодныя для дэманстрацыі фільмакопіі, што наглядна відавч на прыкладзе санаторыя ВЦСПС «Летцы».

Так, у лютым канторай сюды была накіравана карціна «Ленін у Кастрычніку» без заглаўнай часткі. Карціна «Без віны вінаваты» не мела канца, многа метража выразана.

Падобных фактаў можна прывесці дзесяткі. Не лепш становіцца і з забяспечаннем кінакарцінамі санаторыя ВЦСПС «Сасноўка».

Усё гэта вынік таго, што работнікі канторы пры адпраўцы фільмаў дрэвіна правяралі іх тэхнічны стан, а рамонт фільмакопіі робіць наспех, надобракасна. На скаргі-ж яны, як правіла, не рэагуюць.

Аб усім добра вядома ўпраўляючаму Беларускай рэспубліканскай канторай «Галоўкінапракат» тав. Каржыцкай. Аднак яна пакуль яшчэ не прыняла дзейных мер да паляпшэння работы Віцебскай канторы.

Л. ВЫСОЦКІ.

Старое сяло Віцебскай вобласці.

Канцэрт маладой спявачкі

У кансерваторыі адбылося качэртнае выступленне студэнткі чвартага курса Веры Фамічэнкай. Студэнтка выканала творы Глінкі, Даргамыжскага, Мусаргскага, Баралзіна, Рымскага-Корсакава, Чайкоўскага, Рахма-

нінава, Шуберта, Ліста, Брамса. В. Фамічэнка таксама праспявала рамансы савецкіх кампазітараў Шапорына, Васіленкі, Макарава, Алоўнікава. Маладой спявачцы акампаніраваў яе педагог дацэнт Г. Пятроў.

Новая пастаноўка

Гродзенскі абласны драматычны тэатр паказаў сваю новую работу — спектакль «Каменны ўладар» Лесі Украінікі. Паста-

ноўка цёпла сустраэта глядачамі. «Каменны ўладар» — пятая прэм'ера ў гэтым сезоне.

Па слядах нашых выступленняў

„Маштабы“ Іцкевіча

Як паведамілі ў Міністэрства лёгкай і харчовай прамысловасці БССР, факты, прыведзеныя ў фельетоне «Маштабы» Іцкевіча («Літаратура і мастацтва» аб 21 лютага 1953 г.) пацвердзіліся. Усе матэры-

ялы аб злоўжываннях Хайкіна і Іцкевіча перададзены следчым органам. Пытанне аб паводзінах Хайкіна разглядалася на партыйным сходзе. Хайкіну аб'яўлена суровая вымова.

нем сцэнічнага вобраза Лакме, асабліва з артысткай Т. Ніжнікавай. Артыст І. Валодзіна удала выканаў арыўную партыю англійскага афіцэра Джаральда, які сцэнічна больш дапрацаваны, чым вобраз Лакме. Але актору і рэжысёру трэба ўважліва некаторыя сцэны. Напрыклад, у першым акце, не зусім пераканальна раскрыта прычына, якая зноў-

парушае сувязь паміж музыкой і дзеяннем. Так, у сцэне рашэння Нілакантам Джаральда ўдар Нілаканты нажом зроблены рэжысёрам на некалькі тактаў музыкі раней, чым гэта прадугледжана кампазітарам. У выніку прападае ў аркестры музычная характарыстыка Нілаканты.

Уся фінальная сцэна оперы, у якой трэба было іскрава, але ў межах дазенай кампазітарам музыкі, паказаць сутычку двух варажых сіл, тучыць наўіна і сцэнічна на невыразна. Тут драўняну паслугу рэжысёру аказала перапрацоўка лібрэта, уведзены ў фінале новы тэкст. Есць ня мала такіх месцаў у лібрэта оперы, якія заставілі гучаць зусім наўіна і не адпавядаюць вяршыні сацыяльнага і нацыянальнага вафлікта, які паказваецца ў гэтай оперы. Нельга слепа следаваць па ўсёх выпадках за пераборамі тэксата, асабліва калі яны не адпавядаюць музыцы. У дадзеным выпадку атрымалася іменна так. Адноў няўдача рэжысёра ў вырашэнні таго з важнейшых сцэна оперы.

Нехайніц рэжысёры прыкметна і ў некаторых другіх мінацэнах. У першым акце оперы, калі Лакме ўпершыню бачыць Джаральда і пасляе прыбеглых да яе Хаджы і Малаіку ў горад з Нілакантам, яны, змест таго, каб адразу-ж бегчы, доўга яшчэ мітусяцца па сцене. Фігура Хаджы неспадзявана з'яўляецца ў глыбіні сцэны паміж драўнямі праз даўны час, калі ўжо Лакме і Джаральд яшчэ свай дуэт, і залюфта да таго, як вяртаецца Нілаканта з народам. Гэтым было парушана ўражанне, што прайшоў пэўны час паміж з'яўленнем іх свейчэнага храма пагады мужаамца і зваротам Нілаканты.

Опера «Лакме» — значны твор класічнага опернага мастацтва. Але мала правільна выбраць для пастаноўкі тую ці іншую оперу са спадчыны мінулага, трэба яе добра выканаць і, не толькі праспяваць, але і паказаць спектакль ва ўсёй яго мастацкай разнастайнасці. Гэтага яшчэ тэатр не зрабіў.

Калектыў тэатра і перш за ўсё яго кіраўніцтва павінны ў далейшым давесці спектакль да належнага ўзроўня.

Я. ЦІКОЦКІ, заслужаны дзеяч мастацтва БССР.

ПА СТАРОНКАХ АБЛАСНЫХ ГАЗЕТ

Добры дзень, наша роднае поле!

«Размах вольнай песні шырокі, як шырокі наш сонечны шлях...» Гэтыя песенныя радкі стаяць у загаловку цэлай публіцы, якая «Гомельская праўда» (26-IV 1953 г.) прысвяціла ўдзелу мастацкай самадзейнасці ў веснавай службе. Газета адна з першых у рэспубліцы ўзяла гэтую тэму на сваіх старонках, разумеючы, як добра і плёна дапамагае песня ў калгаснай працы на сонечных веснавых загонах.

«Тысячы калгаснікаў нашай вобласці, — піша ў артыкуле «Аб рэпертуры агітбрыгад» М. Шагавіч, — працуюць зараз на сацыялістычных палях... А вечарам, пасля працоўнага дня, яны збіраюцца ў клубы, хаты-чытальні, каб паслухаць песню, частушкі, паглядзець цікавую п'есу або танец. А ранішэй з бадзёрым настроем — зноў за працу».

Бадзёры, радысны працоўны настрой ствараюць шматлікія энтузіасты — удзельнікі агітбрыгад, якіх можна сустраць сёння ў калгасах Гомельшчыны. Мастацкі кіраўнік Гомельскага раёна Дома культуры Н. Макарычэў расказвае на старонках газеты аб частых выездах агітбрыгады Дома культуры ў калгасы. Брыгада выступіла ўжо ў аёсках Пакалюбіча, Каралёўкі, Давадаўкі. Яе чакаюць у калгасах і Сталіна і «Комсамол Гомельшчыны», куды запланаваны наступныя пазедкі агітбрыгады. Удзельніцы самадзейнасці Каця Ціхамірава, Маша Чэрнічэнка і Зоя Банварэнка паспелі ўжо стаць жаданымі гасцямі ў калгаснікаў.

Не меншым поспехам карыстаюцца і агітбрыгады Буда-Кашалёўскага, Лоеўскага, Рагачоўскага, Церахоўскага Дамоў культуры, якія пабывалі ў дзесятках калгасаў з цікавымі канцэртнымі праграмамі.

З прымясцю будзе прыгатавана цёпла, задушынае слова кіраўніка Азершчынскага народнага хора Т. К. Лапацінай «Добры дзень, наша роднае поле!».

«Зараз, у дні веснавай службы, — піша Т. К. Лапаціна, — мы падрыхтавалі новую канцэртную праграму, з якой выступаем перад калгаснікамі, ваяцкімі на паляных работах». У праграме хора песні — «Партыя — наш рулявік» Мурадзі, «Дні веснавыя насталі» Новікава, «Урадаўная святоняя» Галавіцкіцава, «Песня аб зямлі», частушкі, карагодныя талцы, створаныя самімі ўдзельнікамі хора.

Многа прыплекі складала старая калгасніца Дома Цішуга. Наталля Бялін, Зінаіда Лапаціна напісалі музыку на вершы «Дэлегатка з Карзі». Другія ўдзельніцы хора пшучу музыку на словы калгасніцы Варвары Цітавец «Ліці, сокал ясны».

Вопыт творчай дзейнасці Азершчынскага хора можа быць вельмі карысным для многіх самадзейных харавых калектываў.

Газета змяшчае дзве вельмі ўдалыя калгасныя частушкі, узятыя з фальклорных матэрыялаў. Цікава, між іншым, з'явіліся, як трапіла падмятаюць безмянныя аттары гэтых частушак новыя рысы калгаснай працы і быту.

Дзе ты, Пеня? Як жывецца? Як працуеш на службе? На спатканне выклікаю Я на радзёй цыбе.

Днём я ў полі — трактарыстка, У клубе вечарам — артыстка. І Сярожа, мілы мой, Днём і вечарам са мной.

Хлопец з гонарам міргае, Бачу: два медалі мае. «Не міртай, кармі, дарма: Глывы, я з ордэнам сама!».

Трэба думаць, што гэтыя частушкі, поўныя задорнага гумару, уводзіць у рэпертуар многіх харавых калгасных калектываў.

Абмеркаванне новых музычных твораў

На чарговай музычнай «серэдзе» кампазітары праслухалі новы раманс М. Аладава «Будзем шчасце» (на тэксце Я. Лукашэвіча) і яго куплетную песню «Простыя людзі — за мір» (словы А. Дзеружынскага).

У абмеркаванні твораў М. Аладава ўдзельнічалі Ул. Алоўнікаў, Л. Абельвіч, Я. Цікоцкі, М. Пігулеўскі, Е. Ракава, І. Нісневіч.

Было адзначана, што раманс вызначаецца на светлай і шчырай лірыкай, шырокім меладыйным дыхаманем, выразнасцю формы. Мелодыя і тэкст злітныя і насыць ясную думку.

Песня «Простыя людзі за мір» напісана ў маршавым рытме, у традыцыйна савецкай песеннай творчасці.

Аднак, як правільна заўважыў Л. Абе-

лівіч, І. Нісневіч і другія, гэты Дзеружынскага прыметны, вобразы ў ім застапамаваны.

Няўдалы тэкст прымусяў зноў узяць пытанне аб неабходнасці абмеркавання пры ўдзеле паэтаў якасці песенных тэкстаў.

Студэнт кансерваторыі М. Наско знаёміў прысутных са сваёй «Песняй аб шчасці» (на тэксце А. Сафронава).

Даводзіцца, на жаль, адзначыць, што «серэдзі» яшчэ не арганізаваны як належыць. Не былі заслушаны тэатрычны даклад Л. Мухарынскага, песні Л. Абельвіча, другі раманс М. Аладава, які былі з'яўляваны для абмеркавання на гэтай «серэдзе». Не ўсе кампазітары і музыканты палічылі неабходным з'явіцца на абмеркаванні новых твораў. Не адбылося сур'язнай размовы аб творы Аладава і аб жанры раманса.

З ЗАМЕЖНОЙ ПОШТЫ

Страх перад песняй

Не так даўно прэфэкт Парыжа Бейло самавольна зняў у Асеннім салоне творы мастакоў, якія асуджалі вайну. За гэтым падзелла забарону пастаноўкі п'есы Ражэ Вайна «Палкоўнік Фостэр прызнае сябе вінаватым», якая пратэстуе супраць амерыканскай агрэсіі ў Карэі. Вось ужо два гады развядыцца цэлу артыстаў трупы «Парыжскія вуліцы», якія з велізарным поспехам іграюць п'есу «Драма ў Тулоне», напісаную ў абарону даблеснага сына французскага народа Апры Маргана, які прыгавораны да зняволення за выступленне супраць вайны ў Інды-Кітай.

Чарговай правай гэтага палітычнага нецярпімасці да прынцыпа «свабоды думак», якім так выхваляецца буржуазная «дэмакратыя», з'яўляецца «рэпертуарная чыстка», што праведзена ў сістэме нацыянальнага радыёвяшчання ў Францыі. У выніку распарадкання стале-сакратарыята на справы інфармацыі пры савецкім міністэрстве з рэпертуара радыёперадач былі выключаны чатыры песенкі сучасных «амазітараў». Назвы гэтых твораў самі гавораць за сябе: «Спячы вечным сном у даліне» Луі Бесера, песенька Леа Лельеўра «Не гуляйце ў салдаты», песня Дзіля і Мерсі «Калі ты пойдзеш на вайну» і, вяршыце, песня Фрасіса Лемарка «Калі салдат...», якую выконвае папулярны спявак Ів Мантан.

«Кіруючая лінія», якой следвалі цензурны, у дадзеным выпадку бачна і няўзброеным вокам. Наколькі ўсе чатыры песні выступаюць супраць вайны, гэта было дастаткова, каб рэакцыйная прэса залемантвала аб тым, што іх аўтары — камуністы. Пры гэтым так званыя «антыкамуністы» палілі ўпракаса. Высветлілася, што тэкст песні Луі Бесера «Спячы вечным сном у даліне» напісана пэўнаў мінутага стагоддзя Артура Рымбо. Высветлілася таксама, што песенька Дзіля і Мерсі «Калі ты пойдзеш